

IV. ŠP'ICLIN FR'AJT MUS NA ARB'AJT!⁵³ Onomaziološki opis đurđevečkih germanizama

0. Uvod

Đurđevečki govor ubraja se u podravski dijalekt kajkavskoga narječja. Podravski dijalekt ističe se među ostalim kajkavskim dijalektima tzv. zakonom dvaju slogova. Ovaj se zakon odnosi na pravilnost koja postoji između mjesta naglaska i duljine vokala u slogu: ako je zadnji slog u naglasnoj riječi dug, onda je i naglašen; ako je pak kratak, naglasak je na predzadnjem slogu.⁵⁴

Đurđevečkim govorom⁵⁵ danas se služi kojih sedam tisuća izvornih govornika, stanovnika Đurđevca, gradića u srednjoj Podravini, koji se od sredine 16. stoljeća do 1871. godine nalazio u sastavu Vojne krajine. U tom razdoblju njemački je jezik bio vojnim, zapovjednim i upravnim jezikom, kojega su izvorni govornici bili časnici, službenici, obrtnici i trgovci, doseljeni uglavnom iz južnonjemačkoga područja. Autohtono, hrvatsko stanovništvo, ustrojeno u seljačke zadruge, služilo se u svakodnevnoj komunikaciji domaćim, hrvatskim govorom. Međutim, u komunikaciji s

⁵³ Stih iz pjesme Đuke Tomerlina-Picoka u značenju »Dočasnik uhoda mora na posao«.

⁵⁴ Usp. Lončarić (1996a).

⁵⁵ Fonološke i morfološke osobine đurđevečkoga govora kao sastavnice podravskoga dijalekta opisane su u Maresić (2000), a đurđevečki leksik u Maresić (1999). Glosari đurđevečkoga govora nalaze se i u većini knjiga napisanih tim govorom (Đ. Tomerlin-Picok, V. Miholek, S. Čamba, M. Hasan). O komunikacijskim obrascima u đurđevečkom govoru usp. 2. poglavlje.

germanofonim časnicima od domaćih se graničara očekivalo i određeno znanje njemačkoga jezika. To se znanje stjecalo uglavnom u školama na njemačkome jeziku, s osnivanjem kojih se počelo 50-ih godina 18. stoljeća. Ovakav društveno-povijesni kontekst bio je okvir njemačko-hrvatskoga jezičnoga dodira u Đurđevcu⁵⁶ i drugim područjima Vojne krajine. Iako je izravni jezični dodir prestao razvojačenjem Vojne krajine, to nipošto nije značilo prekid veza s njemačkim govornim područjem. Štoviše, njemački je jezik sve do kraja 20. stoljeća bio prvim stranim jezikom u Đurđevcu i okolici.

Posljedice ovdje skiciranoga jezičnoga dodira brojne su posuđenice iz njemačkoga jezika u đurđevečkom govoru. U jednom opsežnijem radu⁵⁷ opisali smo kojih tisuću germanizama s obzirom na procese njihove fonološke, morfološke i semantičke adaptacije u đurđevečkom govoru. U ovome pak radu prikazat ćemo identificirane germanizme u obliku svojevrsnog pojmovnika, pri čemu se kao kriterij klasifikacije primjenjuje tzv. onomaziološki pristup. U sklopu tog pristupa polazi se od strukture izvanjezične stvarnosti tako što se pojedinim pojmovima pridružuju određeni nazivci. Drugim riječima, u ovome članku daje se prikaz đurđevečkih germanizama prema značenjskim područjima.⁵⁸

Identificirane germanizme klasificirali smo prema sljedećim značenjskim skupinama: 1. zemlja i nastambe, 2. kuća, 3. građenje, 4. zrak, 5. voda i tekućina, 6. toponimi, 7. kronološko vrijeme, 8. vrt i vrtne biljke, 9. ostale biljke, 10. obrada žita i brašna, 11. vinograd, 12. nazivi za muškarce i žene, 13. osobna imena i etnici, 14. izgled, 15. komunikacija i ponašanje, 16. intelektualna aktivnost, 17. modaliteti, 18. uzvici, 19. odjeća i obuća, 20. jelo, 21. piće, 22. životinje, 23. drvo, 24. metal, 25. električna struja, 26. kretanje i prijevoz, 27. automobil, 28. obrt, 29. mjere, 30. posude i predmeti u kojima se nešto drži ili nosi, 31. trgovina, 32. gostionica, 33. vojska, 34. kriminal i kazne, 35. crkva i običaji vezani uz nju, 36. zabava i običaji, 37. kartanje, 38. bolest, liječenje i fiziološke pojave, 39. groblje.

⁵⁶ Usp 3. poglavlje.

⁵⁷ Usp. Piškorec (1997).

⁵⁸ Sličan, onomaziološki pristup primijenjen je u studiji o germanizmima u hrvatskom i srpskom s kulturnopovijesnoga aspekta, usp. Schneeweis (1960).

U tekstu koji slijedi germanizme navodimo u pisanom obliku koji približno odgovara njihovom izgovoru. Pri tome se koristimo grafemima uobičajenima u hrvatskom standardnom jeziku, s time da »č« i »đ« označavaju kajkavsko, srednje palatalno »č« i »đ«. S obzirom da u đurđevečkom govoru postoje tzv. zatvoreno i otvoreno »e«, ova dva glasa označavamo grafemima »e« i »ę«. Naglasak bilježimo jednostrukim apostroфом ispred naglašenoga samoglasnika, a duljinu samoglasnika dvotočkom iza slova koje simbolizira taj samoglasnik.

Germanizme bilježimo masnim pismom, dok u kurzivu navodimo đurđevečke lekseme koji nisu germanizmi. U zagradi donosimo ishodišnu njemačku riječ koja je poslužila kao uzorak za tvorbu đurđevečkoga germanizma. U pojedinim slučajevima ispred njemačke riječi navodimo oznaku koja se odnosi na pripadnost riječi pojedinoj varijanti njemačkoga jezika.⁵⁹

Imenice se u pravilu navode u nominativu, a kada tome nije tako, imaju odgovarajući sklonidbeni nastavak u skladu s paradigmom u izvornom govoru. Kod glagolskih germanizama najčešće se navodi infinitiv, a ponekad i 3. lice jednine ili množine prezenta s odgovarajućim izvornim nastavkom.

1. Zemlja i nastambe

Stoljećima je poljoprivreda osnovna gospodarska grana u Podravini. **Gr'unt** (Grund), zemljišni posjed, za podravskoga je seljaka, **grunt'a:ša**, osnovni izvor prihoda na kojemu uzgaja biljke koje služe za prehranu životinja i ljudi. Baviti poljoprivredom kaže se **grunta:š'iti**, a od toga glagola izvedene su imenice **grunta:š'ejņę** te **grunt'a:štvo** (kovanica Đ. Tomerlina-Picoka u značenju 'seljaštvo'). Težak posao, a u novije vrijeme i kao stilska varijanta izraza *p'osel*, naziva se **arb'ajt** (Arbeit). **Arb'ajter** (Arbeiter) je onaj koji teško radi, **arb'a:jta** (arbeiten) ili *h'r.mba*. Tradicionalno podravsko gospodarstvo čine **'iža** (stvnj. hūs) i gospodarske zgrade:

⁵⁹ Riječ je o sljedećim kraticama: a. – austrijski, bav. – bavorski, dij. – dijalektalno, gnj. – gornjonjemački, jnj. – južnonjemački, srvnj. – srednjovisokonjemački, stvnj. – starovisokonjemački, švic. – švicarski, zsrnj. – zapadnosrednjonjemački.

št'ala (Stall) u kojoj se nalazi stoka, *k'otec* za svinje, *kok'o:šji k'otec*, **št'a:gel** (Stadel) za skladištenje gospodarskih strojeva i alata te **p'a:rma** (Barn) kao posebni dio štaglja u kojem se čuva sijeno. **Š'upa** (jnj. Schuppen) je omanja drvena baraka koja služi za odlaganje alata i stvari koje se ne koriste. Dvorište i vrt ograđeni su žicom koja se naziva **dr'ot** (Draht). Naziv za livadu u pridravskim područjima je **u:tv'ajda** (Hutweide). Zajednička, općinska zemlja naziva se **gm'a:jna** (Gemeindewiese), a područje oko kojega mjesta je **at'a:r** (stvnj. hotter).

2. Kuća

Stari izraz koji je označavao kućni broj, ali i cijelo domaćinstvo je **lum'era** (Nummer). Među prostorije u kući ubrajaju se i **p'r:va 'iža**, prednja soba koja gleda na ulicu, **g'ajnek** (Gang), **k'u:jna** (stvnj. cuhhina) i **šp'a:jza** (a. Speise). Nekada je u kućama postojala postelja spremna za goste koja se nazivala **fr'aj** (frei). U kuhinji, u kojoj **ofert'uje** (sich opfern 'žrtvovati se') *gazdar'ica* 'domaćica', nalazi se **šp'arēt/šp'arjet** (Sparherd). Njegov gornji dio čini **pl'ej** (Blech) na kojem su **r'ingli** (Ringel). Pećnica je **r'o:l** (Rohr). Metalno postolje koje se stavljalalo u pećnicu nazivalo se **tran-fu:z** (Dreifuß). Za regulaciju intenziteta gorenja služi **š'u:ber** (Schieber). **Šar'a:zlin** (Schüreisen) je pomagalo kojim se pomiče drvo koje gori. Intenzivno ložiti kaže se **ha:jc'ati** (heizen). Boja kojom se premazivala peć izvana zvala se **f'irnajz** (Firniß). Peć je bila od lijevanoga željeza koje se naziva **g'u:s** (Gußeisen), a od njega može biti i kada. Dimnjak se nekada nazivao **r'a:fang** (Rauchfang), a danas *d'i:vnak*. Čistio ga je **rafang'e:r** (Rauchfangkehrer) odnosno *divnak'a:r*. Drvo za ogrjev drži se u drvenoj kutiji koja se naziva **k'ištra** (Kisten). U kuhinji se nalaze i stolci bez naslona – **štok'rli** (a. Stockerl). Namještaj se nekada nazivao **m'ē:blin** (Möbel). Nakon uvođenja spavaćih soba, u podravsku kuću ulaze **ps'i:ja** (Psyche) i **natk'asli** (Nachtkastel), a za djecu **kindērb'ēt** (Kinderbett). Stari dio namještaja je **škr'ijna** (stvnj. scrini). Ormari imaju **l'a:dline** (Lade). U spavaćoj sobi ili pak **g'anku** nalazi se i **šp'i:gel** (Spiegel), koji se češće naziva *zrc'alo*. Gospoda su u kući imala klavir koji se nazivao **glav'e:r** (Klavier).

Na pod se stavlja **t'e:pij** (Teppich), a na prozorima se nalaze **fe:r'inge** (Vorhang). Za čišćenje tepiha, ovješeno o motku u dvorištu, koristi se **kl'o:fer** (Klopfer), a čistiti tim pomagalom kaže se **kl'o:fati** (klopfen). Inače, za metenje se uz metlu koristi i **p'artviš** (Bartwisch) te odgovarajuća lopatica **meš'a:fl / meš'a:flin / miš'a:flin** (Mistschaufel). U podravskim kućama omiljen je (bio) šivaći stroj **singer'ica** (Singer). Između gospodarskih zgrada i kuće nalazile su se **kom'o:ra** (Kammer) ili **komo:r'ica** i **vešk'u:jna** (Waschküche). U **kom'o:re** su se ostavljale stvari i odjeća za rad izvan kuće. **Vešk'u:jna** je služila za iskuhavanje i pranje **v'eša** (Wäsche), koji se moćio i ispirao u **vaštr'oku** (Waschtrog). **V'aštrok** je služio i za kupanje djece. Kada bi boravili u gradu, Podravci su robu nosili na pranje u **vešer'aj** (Wäscherei). Uvođenjem kupaonica svoje mjesto nalazi **vešmaš'i:na**, iz koje voda otječe kroz gumeno crijevo koje se naziva **š'l'auf** (Schlauch). Vrata drže **p'anti** (Band) koji su pričvršćeni za **št'ok** (Türstock). Kada se vrata zaključaju zasunom, kaže se da se **zaringl'ajo** (Riegel 'zasun'). **Obrl'ih** (Oberlicht) je manji prozor na povišenom mjestu u zidu novije kuće. Stakla na prozorima, **š'a:jbe** (Scheibe), pričvršćena su o doprozornike pomoću materijala koji se naziva **k'it** (Kitt). Proces nanošenja **k'ita** naziva se **kit'a:jne**, što je glagolska imenica prema **kit'ati** (kitten). Za penjanje služe stepenice, koje se nazivaju **št'e:ngę** (Stiege), ili pak ljestve, **l'o:jtra** (Leiter). U gospodskim kućama i upravnim zgradama Podravci su vidjeli **gelęnd'eře** (Geländer) (metalnu ogradu uz stepenice), a danas ih mnogi imaju u svojim kućama.

3. Građenje

Za zidanje se koristi **c'igel** (Ziegel), koji se proizvodi u **cigl'ęne**. Nekada su ga proizvodili **cigl'a:ri** (Ziegler). Vrsta rešetkastoga cigla je **g'iter** (Gitterziegel). Za betoniranje se koristi šljunak, **š'o:der** (Schotter), koji se vadi iz umjetnoga jezera koje se naziva **šodr'ana**. **Šodr'anę** se ljeti koriste i kao kupališta. **Š'o:der** se navozi i na puteve koji se nazivaju **šo:dr'ani p'o:ti**. Odgovarajući glagol glasi **šo:dr'ati**. Smjesa cementa, vapna i vode naziva se **m'ort** (Mörtel), koji se miješa u posudi nazvanoj **mort'a:lka**. Nanošenje **m'orta** na zidnu površinu označava se glagolom

mort'iti. **M'ort** se nanosi uz pomoć alatke koja se naziva **zid'a:rška š'e:fla** (Schöpflöffel). Alatka za skidanje neravnina sa zida i miješanje gipsa zove se **šp'atlin / šp'atla** (Spachtel). Ravnanje nanesenoga morta je **cura:jb'ajne**, prema glagolu **cura:jb'ati** (zureiben). Za određivanje vodoravnosti i okomitosti koristi se **vaserv'a:ga** (Wasserwaage), a za mjerenje duljine **c'olštuk** (Zollstock). **Ša:l'anje** je, prema glagolu **ša:l'ati** (schalen), konstruiranje kalupa od dasaka za lijevanje betona. Konstrukcija se naziva **š'a:lung** (Schalung). Postupak skidanja **ša:l'unga** označava se glagolom **raša:l'ati**. Metalna kolica za prijevoz betona nazivaju se **jap'a:ner** (Japaner 'Japanac'), koji se na više etaže podiže uz pomoć naprave **flašenc'u:g** (Flaschenzug), koja ima **s'a:jlo** (Seil). Metalna ili drvena konstrukcija s daskama za kretanje zidara uz dijelove građevine koji nisu dostupni s razine zemlje su **r'ušti** (Gerüst), a drvene motke kojima se pridržavaju armirane konstrukcije zovu se **špr'ajci** (Spreize). Istaknuto podnožje zgrade je **c'o:klin** (Sockel). Krov se nekada pokrivao trskom koja se nazivala **šk'of** (stvnj. scoub). Za obijanje zida ili dubenje rupa, **šte:m'ajne**, prema glagolu **šte:m'ati** (stemmen), koristi se **štem'a:jzlin** (Stemmeisen). Za bušenje rupa u zidu koristi se svrdlo, **b'o:rer** (Bohrer), ili pak bušilica, tj. **bo:rer'ica** ili **bormaš'i:na** (Bohrmaschine).

4. Zrak

Stilski označena riječ je **l'uft** (Luft), u značenju 'zrak u prostoriji'. Prazan prostor između dva dijela kojega stroja naziva se također **l'uft**. Provjetravati je **luft'ati** (lüften). Glagol **luftat'i se** znači i ljenčariti, baš kao i **lufte:rit'i se**. Izraz **l'uft** ima negativno značenje i u izrazima za neradnike **l'ufter**, **luftr'ajzer**.

5. Voda i tekućina

Stajaća voda je **b'ajer** (Weiher). Kada lagano kiši, kaže se da **špr'i:ja** (sprühen). Voda kojom npr. automobil poprskava pješaka ili kosa kiša nošena vjetrom naziva se **z'a:šprij**. Za označavanje prskanja koristi se

izraz **špric'ati** (spritzen). Kada se zabrtvi cijev kojom prolazi tekućina, koristi se izraz **što:pat'i se**, odnosno **zašto:pat'i se** (stopfen). Mješavina dviju tekućina je **m'ešung** (Mischung). Kada je nešto vlažno, kaže se da je **fajtno** (feucht). Prilikom glačanja odjeća se **fajta** (feuchten). Ribe su se lovile na **s'a:k** (Sack 'vreća'). Mamac je **k'e:đer** (Köder), što je ujedno i oznaka za ribu koja služi kao mamac.

6. Toponimi

Imena mjesta su: **Kl'ošter** (Kloster) i **Ferd'inant** (Ferdinand). Imena ulica u Đurđevcu: **P'e:mija** (Böhme 'Čeh') je Ulica Petra Preradovića. **M'a:li R'ing** (Ring 'prsten') je cesta oko središnjega parka. **Sr'edni R'ing** čini dio Ulice Stjepana Radića koji se nastavlja Đuriševićevom i Karlovcanovom, da bi završio Ulicom Antuna Radića. **V'e:l'iki R'ing** tvore ulice Stjepana Radića i Đure Basaričeka. Nazivi za zemlje oko Đurđevca su **Pri t'urnu** (Turm) i **Fr'ancov p'o:t** (Franz). **Švajcar'ija** (Schweizer) je ulica u Bjelovaru koja vodi prema Đurđevcu.

7. Kronološko vrijeme

Izraz za vrijeme je **c'ajt** (Zeit), npr. *N'e:mam c'ajta*. U množini označava razdoblje, npr. *st'a:ri c'ajti*. Vrijeme se mjeri **vur'o:m** (Uhr), koju popravlja **vur'a:r** ili **vurm'ajer** (Uhrmacher). **Ca:jg'ari** (Zeiger) su kazaljke, a kazaljka koja pokazuje minute naziva i **ca:jgar'ica**. Kada se kazaljke na satu poklope, kaže se da je *c'a:jgar na ca:jgar'ice*. Budilica je **v'eķer'ica** (Wecker). Izraz za 'stalno' je **f'ort** (fort).

8. Vrt i vrtne biljke

Prije nego se počne saditi, vrt se **št'ija** (stechen) lopatom koja se naziva **štij'ača**. U vrtu se sade, **fl'a:nci** (Pflanze), mladice, **parad'a:jza** (a. dij. Paradeis) i *paprik'e*. Uzgajaju se salata **endi:v'ija** (Endivie) i **pu:ter'ica** (But-

ter), zatim **krump'e:r** (a. dij. Krumpire), **karfij'o:l** (Karfiol), **k'e:lj** (Kohl), **petr'o:žil** (Petersilie) te **šp'arglin** (Spargel), kako se nazivaju mahune. Uz ogradu se sadi **rib'i:zlin / rib'i:zel** (Ribisel). Zelenjava za juhu naziva se i **gr'incajg** (Grünzeug). Biljke su se cijepile, **pełc'ale** (pelzen).

9. Ostale biljke

Cukor'ica ili **cukor'epa** (Zuckerrübe) je industrijska biljka iz koje se proizvodi **c'ukor** (Zucker). **R'ič'et** (a. Ritschert) je vrsta žitarice, **l'orber** (Lorbeer) je lovor. Začin je i **c'i:meč** (Zimt). Mljeveni korijen **ciko:rij'ę** (Zichorie) služi kao nadomjestak za kavu. **P'ełc'eri** su vrsta cvijeća (pelzen) **P'a:ma** (Baumwolle) je stari izraz za pamuk.

10. Obrada žita i brašna

Slama se slaže u **b'ale** (Ballen). Inače, u **bal'a:j** može biti i tkanina. Žito se **dreš'alo** (dreschen) u **drešmaš'i:ne** ili **dr'ešu** (Dreschmaschine). Za odvajanje žita od slame koristili su se i izrazi **moto:r'ajne** (Motor) i **maši:n'ajne** (Maschine). Žito se nosilo u mlin na **p'a:jtlin** (Beutelmühle), na **pa:jtl'ajne**, prema glagolu **pa:jtl'ati** (beuteln), prosijavati. Takvo se brašno naziva **pa:jtl'ano**. Grubo mljeveno brašno za prehranu stoke je **šro:t** (Schrot), koji se dobiva **šro:t'ajnem**. Potonja riječ je glagolska imenica izvedena od glagola **šro:t'ati** (schroten).

11. Vinograd

Gor'ice su važno mjesto za Podravce. Danas gube na važnosti kao gospodarski resurs, no kućice u vinogradu, *kl'eti*, i dalje se nezamjenjiva mjesta odmora od uobičajenoga posla. Loza se **špr'ica** (spritzen) različitim sredstvima protiv korova i nametnika. Prskalica je **špr'ica** (Spritze) s nastavkom za raspršivanje, koji se naziva **m'uštuk** (Mundstück). Mješavina vode i sredstava za prskanje je **špr'ic**. Loza se **št'uca** (stutzen), obrezuje,

a veže *l'i:čem* ili pak **špa:g'om** (Spagat). Pri berbi se grožđe iznosi iz trsja i u posudama koje se nose na leđima, a nazivaju se **p'ute** (jnj., a., švic. Butte). Grožđe se **pr'eša** (pressen) u **pr'eše** (Presse). **Pr'eša** se drži u dijelu klijeti koji se naziva **pre:šn'ica**. Pri pretakanju na dnu bačve ostane **z'ēmf** (Senf). Za sumporenje bačvi koristi se **žv'epel** (Schwefel 'sumpor'). **Žvepl'ē:nka** je bila kutija za šibice.

12. Nazivi za muškarce i žene

Mlada djevojka, obično asocirana s gradskim oblačenjem i izvještačenim ponašanjem, naziva se **fra:jl'ica**. Gradske gospođe su **fr'a:jlę** (Fräulein 'gospođica'). Ovaj izraz, upotrebljen za domaće žene, negativno je konotiran. Pogrdni izraz za djevojku slobodnijega ponašanja je **fl'ička** (Flitscherl). Baka je *ma:jk'ica*, ali se nekada znalo reći i **gr'o:sa**, **grosb'a:ka** i **grosb'aba** (Großmutter). Iz gradskoga je govora preuzet izraz **fr'aję** (Freier), kojim se označava nepoznati muškarac ili netko tko ima izrazito mačističko ponašanje. **Frajer'ica** je izraz za samouvjerenu djevojku. Muška ili ženska prijetvorna ili/i svojevoljna osoba je **m'ustra** (Muster). Neoženjeni muškarac je **lęd'ičen** (ledig). Izrazi **dirind'ečko** i **dirind'ekla** (Dirn) rabe se za nestašnoga i pomalo agresivnoga mladića odnosno djevojku. **Fr'ędę** (Fremder) je odrpanac, a **frendę'ica** odrpanka. **Fřendę'ija** je skupni naziv za **fřend'ęę**, ali i za njihovo ponašanje. **Dr'o:tar** (Draht) je klošar. Izrazi za neradnika su: **l'ufter**, **luftr'aję**, **š'uft** (Schuft). Marljiva i spretna osoba je **fl'ajsik** (fleißig). Uhoda je **šp'iclin** (Spitzel). Imenjак po nadimku je **špicimejn'a:k**, a nadimak je **špicn'a:dem** / **špicna:d'imek** (Spitzname).

13. Osobna imena i etnici

Prema njemačkom izgovoru tvoreni su oblici imena *Stjepan* i *Franjo*. *Stjepan* je **Št'ef**, **Št'efek**, **Štef'ina** (Stefan). *Franjo* je **Fr'anc**, **Fr'ancek**, **Franc'ina** (Franz). Česi su **P'e:mci** (Böhme), a Nijemci **Šv'a:bę** (Schwabe).

14. Izgled

Za uspravnu se osobu kaže da je **štr'am** (stramm). Vitka je osoba **šl'ank** (schlank). Izgled tijela je **štat'u:ra** (Statur). Zgodna je osoba **f'eš** (fesch). Pogrbljena je osoba **pukl'ava** (buckelig). Blijeda je osoba **spla:j'ana** (bleich). Ako je netko moderno obučen i ureden, onda je **š'ik** (schick), odnosno **zr'iktan**, prema glagolu **zriktat'i se** 'urediti se' (richten). Za skladno obučenu osobu, obično djevojku ili dijete, kaže se da je **h'eřcig** (herzig). Nemarno obučena osoba, koja obično i inače ne drži previše do reda, je **šlamp'ava** (a. schlamp) te se naziva **šlamp'avec** odnosno **šlamp'avka**. Iz gradskoga su govora prodrli izrazi **šm'i:nkeř** (Schminke) i **šmi:nkeř'ica** za osobe koje posebno drže do odijevanja.

15. Komunikacija i ponašanje

Osoba koja se pristojno ponaša ima **šl'i:fa** (Schliff). Prema nekome se može imati **rešp'ehta** (Respekt) odnosno može ga se **rešpekte:r'ati** (respektieren). Kada se nekada nekome čestitalo, reklo se da se **gratul'e:ra** (gratulieren). **Št'os** (Stoß) je šala, a **što:sat'i se** šaliti se. Za označavanje pomoći nekome preko svojih veza nekada se koristio glagol **ferce:r'ati** (verzieren 'uljepšati, nakititi'). Grditi nekoga kaže se **špo:t'ati** (spotten), a grdnja je **šp'ot** odnosno **špo:t'ajne**. U značenju 'koriti' rabe se i glagoli **feg'ati** (fegen) i **ši:mf'ati** (schimpfen). Izraz **dob'iti afl'oga** (Auflage 'dodatak') znači biti izgrđen. Rugati je **špo:tat'i se** ili **pošpota:vat'i se**. Inat je **tr'uc** (Trotz), inatljiva je osoba **trucl'iva**, a naziva se **trucl'i:vec** ili **trucl'i:vka**. Predbacivati nekome kaže se **truc'ati** (trotzen). Prigovarati je **cenket'ati** (zanken). **Co:pr'ati** (zaubern) je značilo čarati. **Co:pr'ajnem** su se bavile **coprn'ice** i **coprjn'a:ki**, a njihove su se čarolije nazivale **copr'ije**. Gatanje iz karata, graha, taloga od kave naziva se **šlo:g'ajne**, prema glagolu **šlo:g'ati** (schlagen). Glagol koji izražava ulizivanje je **šma:jlat'i se** (schmeicheln). Tražiti od nekoga besplatno kakav predmet ili uslugu je **fekt'ati** (fechten). Nenaplatiti od nekoga predmet ili uslugu je **še:nk'ati** (schenken). Zanimljivo je da se ovaj izraz koristi uglavnom u niječnom obliku, npr. *Pak mu n'e bom v'aldar š'e:nkal*. Udariti nekoga pod rebra je **hahn'oti** (hacken), a pljusnuti je **šup'iti** (schuppen). Čin pljuskanja je **š'upka**. Udariti koga se može reći i **štosn'oti** (stoßen). Kada se gurne

nekoga tko piše ili nosi nešto što se može razlijati ili pasti, kaže se da ga se **drukn'olo**, prema **drukn'oti**, **druk'ati** (drücken). Loš odnos prema nekome, uglavnom slabijem od sebe (djeci, starcima), označava se glagolom **pošika:v'ati** (schicken). **Kušuv'ati** (küssen) znači ljubiti, a **k'ušlec** (Kuß) je poljubac. **Kušuv'a:nec** je vrsta društvene igre u kojoj se sudionici suprotnoga spola moraju poljubiti onoliko puta koliko su se puta okrenuli na istu stranu. Ljubavnik je **š'oc** (Schatz), a ljubavnica **š'oca**. Osoba koja nešto tajno radi **žm'ukla** (schmuggeln), a naziva se **žm'ukleš**. Savjeti su **om'eld'ungi** ili **om'eldi** (Anmeldung 'prijava'). Obično se koristi u negiranoj sintagmi, npr. *Na:j ti m'ene da:v'ati nik'akve om'eldę.* Živcirati se kaže **seki:rat'i se** (sekkieren). Bahato se prenavljati je **špincit'i se** (Spitze). Glumatati je **špi:l'ati** (spielen), koje se obično koristi u izrazu *šp'i:l'ati d'a:mo, gosp'ona*. Za nekoga koga prati zla sreća kaže se da ima **p'eha** (Pech), odnosno da je **peh'ist**. Kada je nekome svejedno, onda mu je **ęg'a:l** (egal). Kada je netko zadovoljan što se nešto konačno dogodilo, kaže se da je **fr'o:** (froh), npr. *Bil'a je fr'o: kaj so kon'ačno ot'išli.*

16. Intelektualna aktivnost

Štude:r'ajne je i izraz za studiranje, ali u podravskim govorima ono se češće odnosi na duboko razmišljanje, promišljanje, prema glagolu **štude:r'ati** (studieren). **Grunt'ati** i **pregrunta:v'ati** (ergründen) su izrazi za razmišljati. **Bifl'ati** (büffeln) je pogrđan izraz za učenje bez razumijevanja, a **štre:b'ati** (streben) za intenzivno učenje. **Štr'e:ber** (Streber) i **štre:ber'ica** su pogrđni izrazi za pretjerano revnoga učenika i učenicu. Učenici koji bi izostali iz škole nazivani su **aps'enti** (absent). **Ša:c'ati** (schätzen) znači procjenjivati, ali i mjerkati. **Š'acman** (Schatzmann) je nekada bio procjenitelj.

17. Modaliteti

Izostanak ili nedostatak nečega ili nekoga označava se glagolom **fal'e:ti** (fehlen). Izraz kojim se označava da se nešto zbiva onako kako treba je

šikat'i se (schicken). Kada netko ima pravo ili obavezu učiniti ili dobiti nešto, kaže se da se ga to **gib'e:ra** (gebühren). Nešto se radi pod prisilom ili pod **m'us** (Muss). Moranje se izražava i glagolom **gilt'ati** (gelten). Nešto je sigurno ili **z'ih̄er** (sicher). Posložiti u red kaže se **pošlikt'ati** (schlichten). Nešto se radi brzo ili **šn'eł** (schnell). Izrazi za modalnost položaja su **fšr'ek** (schräg) 'ukoso, ukrivo', **na k'ant** (Kante) 'na brid' i **auzv'inklin** (aus dem [rechten] Winkel) 'ukoso'. Intenzifikatori su **g'anc** (ganz) u sintagmi *ganc n'o:vo*, te **f'ajn** (fein) i **f'est** (fest) u značenju 'vrlo, jako'.

18. Uzvici

Kada više ljudi podiže neki teži predmet, koristi se izraz **ho:r'uk** (hau ruck!). Zapovijed nakon odmora koja znači ustajanje i nastavak rada je **'auf** (auf). Ovaj se uzvik koristi, primjerice, kada se podižu motke sa zaklanom svinjom. Uzvik **apt'a:k** (Habt acht!) znači mirno. **K'uš** (kusch) je uzvik kojim se traži od drugoga da (za)šuti. **Šl'us** (Schluß) je uzvik za kraj kakvoga posla, a kao prijetnja uzvik da se prestane, obično sa svađom. Uzvik **v'eg** (weg) koristi se kada se nekome kaže da se makne. **R'iftik** (richtig) je izraz slaganja, potvrđivanja u značenju 'uistinu, stvarno'.

19. Odjeća i obuća

a) Muška odjeća

Tipični odjevni predmet podravskega seljaka je pregača, zvana **š'ulc** / **š'ulec** (Schürze). Za svečane prilike oblači se odijelo, **'ajncug** (Anzug). Na košulju se nosi(o) **l'a:jbec** / **l'a:jbek** (a. Leiberl 'majica'). Nekada su muškarci na šesirima imali vrpce koji su se zvali **pa:nkl'ini** (Bandel). Muškarci hlače pridržavaju držačima koji se nazivaju **ho:zentre:g'eri** (Hosenträger), a u mlađih govornika **ho:zn'iči**. Na otvoru na hlačama, **šl'icu** (Schlitz), nalazi se patentni zatvarač **ciferšl'us** (Zippverschluss). Hlače mogu imati držače oko ramena koji se zovu **tre:g'eri** (Träger). Odgovarajuće hlače su **tre:ger'ice**. Starinske jahaće hlače su **rajt'oze** (Reithose).

Nekada se nosio kaput zvan **t'ušlin** (Tuchel). U novije vrijeme nose se **j'akne** (Jacke), **vindij'akne** ili **vinter'ice** (Windjacke). Dječaci nose **špil-h'oze** (Spielhose). Gospoda su u svečanim prilikama nosila kaput **fr'ak** (Frack), a na glavi šešir **cil'inder** (Zylinder). U vojsci se nosila **mund'u:-ra** (Montur), što je i šaljiv naziv za neobičnu odjeću. Danas se umjesto *škril'a:ka* nosi kapa sa **š'iltom** (Schild), odnosno **šilter'ica**, **šiltk'apa** ili **šilt'ača**. Na brkovima se za vrijeme spavanja nosila **brkb'i:nda** (Schnurrbartbinde). Naočale su *oč'a:lę*, odnosno nekada neutralno, a danas pogrdno **cvik'eri** (Zwicker). Noviji izraz iz govora mladih je **cv'iksi**. Osoba koja nosi naočale naziva se pogrdno **cviker'a:š** ili **cviker'aš'ica**. Odjeća se vješa na **auf'enger** (Aufhänger) i odlaže u ormar.

b) Ženska odjeća

Bl'u:za (Bluse) je ženski odjevni predmet, koji odgovara muškoj *rob'ače* i nosi se na gornjem dijelu tijela. Bluza može imati čipke koje se nazivaju **šp'ice** (Spitze). Ovratnik na **bl'u:ze** ili *rob'ače* je **kr'a:glin** (Kragen). Ovaj može biti **št'e:rkan**, odnosno učvršćen otopinom koja se naziva **št'e:rka** (Stärke). Vrsta kaputa bio je i **j'aklin** (Jacken). Ženska je pregača **frtun / f'ortun / f'ertun** (Vortuch). Haljina je **kl'a:jda** (Kleid), a pojas na njoj **g'urt** ili **g'irtlin** (Gürtel). Suknja je **š'o:s** (a. Schoß), koja može imati **fa:ldę** (Falte). Suknju se može **nafa:ld'ati** (falten) ili **plise:-r'ati** (plissieren). Kombinacija **š'o:sa** i kaputića je **kost'i:m** (Kostüm). Za kupanje se koristi **badękost'i:m** (Badekostüm) ili, u novije vrijeme, **b'adič**. Ženski kućni ogrtač je **šl'afrok** (Schlafrock). Mladenka može na vjenčanoj haljini imati **šl'ęp** (Schleppe), a na glavi veo koji se naziva **šl'ađer / šl'a:r** (Schleier). Vrsta dječje haljine preuzeta iz Austrije bila je **dindr-l'ica** (Dirndlkleid). Kosa može biti svezana u **p'unt** (Bunt) i pričvršćena ukosnicama koje se nazivaju **or'o:dli** (Haarnadel). Moderne ukosnice su **šp'a:nge** ili **špa:ng'ice** (Spange). Kosa može biti zategnuta i kolutom koji se naziva **r'ajf** (Reif) ili pak okićena vrpcom za koju se rabi izraz **m'ašlin** (Masche). Kosa se može vijati, **vikl'ati** (wickeln), uz pomoć valjčića koji se nazivaju **vikl'eri** (Wickler). Nekada se kosa **bręn'ala** (brennen 'paliti') uz pomoć pomagala koje se nazivalo **br'ę:nšlin** (Brennschere) ili **bręn'a:zlin** (Brenneisen). Na ušima se nose **ri:nč'ice** (Ohrring). Čarape su **št'omfe**

(jnj. Stumpf). Podvezice su **štripa:nkl'ini** (Strumpfbandel). Tanke, plitke čarape nazivaju se **z'okne** (Socken). Od dugotrajnoga nošenja odjeća se može **znu'ati** ili **ponuc'ati** (nutzen). Mrlja na odjeći je **fl'eka** (Fleck); odgovarajući pridjev glasi **fl'ekav**, a glagol **zaflekat'i (se)** 'umrljati (se)'. Uska je odjeća i obuća **kn'ap** (knapp).

c) Obuća

Papuče, **šl'ape** (Schlappen) nose pripadnici oba spola, a poludoboke **firtle** (Viertelschuh) i **št'ikle** (Stöckelschuh) samo žene. Muškarci su nosili nazuvke koji se nazivaju **gama:šl'ini** (Gamasche). Teške, visoke cipele nazivaju se **go:jzer'ice** (Goiserer). Na potplatama cipela nosili su se **cv'eki** (Zwecke), a na vrhovima **špicpl'eji** (Spitzblech). **Komoč'uji** (Kommodschuh) su vrsta finih cipela. Cipele se **boks'ajo s b'oksom** (Wachs), mažu kremom za cipele. Cipele se i **glanc'ajo** (Glanz), lašte. Cipele je nekada izrađivao **š'ustar** (a. Schuster) u **šuster'aju** (Schusterei), a danas ih uglavnom samo popravlja. Obrt se naziva **šustar'ija**. Djeca su se sklizala ili **šličuj'ala**, a klizaljke su **šlič'uje** (Schlittschuh).

d) Tkanine

Št'of (Stoff) je opći izraz za tkaninu, a poseban za sukno. **Cv'ilik** (Zwillich) je također vrsta tkanine, a predmet sašiven od toga materijala je **cvil'ičen**. Materijal je i **c'ajg** (Zeug), a predmet sašiven od njega je **cajg'e:ni**. Grubo platno je **c'elt** (Zelt), a odgovarajući predmeti su **čelt'e:ni**. Materijal **filc** (Filz) koristi se pri izradi šešira. Tkanina za stolnjake je **l'ajneŋ** (Leinen), na kojem se *našiv'a:va*. **Žl'i:fta** (Schlichte) je ljepljiva tvar koja se koristi za ravnanje konca kada se **žl'i:fta** (schlichten). Materijal koji se umeće kao toplinski izolator u odjeću ili obuću naziva se **futer** (Futter), pa npr. **j'akna** (Jacke) može biti **fu:tr'ana**.

e) Obrada tkanine

Krojač je **šn'a:jdar** (Schneider), a krojačica **šna:jdar'ica**. Radionica je **šnjajder'aj** (Schneiderei), a vrsta djelatnosti **šnjajdar'ija**. Dva komada

tkanine mogu se **priheft'ati** ili **zaheft'ati** (heften) pribadačama koje se nazivaju **špen'a:dli** (Spennadel). Otpad od tkanine kod šivanja naziva se **'apšus** (Abschuss). Ako se dio tkanine skrati, kaže se da se **apc'iga** (abziehen). Prošivati se kaže **šte:p'ati** (steppen), za što se koristi konac zvan **štops'a:jda** (Steppseide) ili **štepsv'i:la**. Krpanje rupa na tkanini naziva se **što:p'ajne**, prema glagolu **što:p'ati** (stopfen). Tkanina se prije **pe:gl'ajna** (dij. begeln, bögeln) **pe:gl'om** (dij. Begel, Bögel) može navlažiti, **nafajt'ati** (feuchten). Vrsta puceta su **drukn'efi** (Druckknöpfe), a **zije'r'ica** (Sicherheitsnadel) je sigurnosna igla.

f) Ručni rad

Žena koja kukiča ili **j'e:kla** (häkeln) je **jekl'a:jla**, pri čemu koristi pomagalo koje se zove **jekn'a:dlin** (Häkelnadel). Pletilja, **štrik'a:jla**, plete, **štr'ika** (stricken). U podravske je žena posebno raširena vrsta ručnoga rada **šli:ng'ajne** (schlingen). Uzorci ili **m'ustrę** (Muster) se kopiraju ili **fodruk'ajo** (vordrucken) na platno. Platno na kojem se **šl'i:nga** napinje se na **tr'om** (Trommel). Predmeti izrađeni šlinganjem nazivaju se skupnom imenicom **šlinger'aj**. Ubod iglom je **št'ij** (Stich).

g) Boja i bojanje

Nekada se bojanjem tkanine bavio **farb'a:r** (Färber). Toponim u Đurđevcu: **Farb'a:rov br'e:g**. Sredstvo za **fa:rb'ajne** (färben) je **f'a:rba** (Farbe). Posebna boja za uskršnja jaja, **pi:san'ice**, je **farb'i:lek**. Osim izvornoga značenja koje se odnosi na premazivanje bojom, glagol **fa:rb'ati** u prenesenom smislu znači 'varati, zavaravati'. Kada boja izblijedi, kaže se da **apš'i:sa** (abschießen). Kada se za ženu kaže da se **f'a:rba**, znači da boji kosu. Ako se **m'a:jla** (malen) ili **m'ažę**, znači da koristi **šm'i:nko** (Schminke). **M'a:ljar** (Maler) je soboslikar. Predmet kojim se nanosi boja na površinu zove se **p'ę:nzlin** (Pinsel). Slikarsko je postolje **štafel'aj** (Staffelei). Smeđi je predmet **br'aon** ili **bra'onast** (braun). Ako je nešto obojano raznobojnim prugama, kaže se da je **šate:r'ano**, prema glagolu **šate:r'ati** (schattieren). **C'inkvajz** (Zinkweiß) je bijela slikarska boja.

20. Jelo

Jutarnji je obrok *r'u:ček* ili rjeđe, **fr'uštuk** (Frühstück). Prijepodnevni obrok radnika i službenika naziva se **g'ablec** (Gabelfrühstück). Kada je netko podstanar ili najamni radnik, može kod domaćina dobiti i hranu koja se naziva **k'o:šta** (Kost). Komplet pribora za jelo je **'ešcajg** (Esszeug), inače omiljen poklon mladencima, a komplet za jednu osobu **bešt'e:k** (Besteck). Zaprška je **'ajnpren** (Einbrenn), a gusta juha od povrća je **č'ušpajz** (Zuspeise). U juhu se stavljaju valjušci **mu:dl'ini** (Nudel). Kao prilog serviraju se okruglice **kn'e:dli** / **kne:gl'ini** (Knödel). Procesi termičke obrade jela su **di:nst'ajne**, prema **di:nst'ati** (dünsten), **te:mf'ajne**, prema **te:mf'ati** (dämpfen), i **poh'ajne** / **pov'ajne**, prema **poh'ati** / **pov'ati** (gnj. bachen). Pri pripremi mesa za **poh'ajne** ono se valja i u **pr'e:zle** (Brösel). Sok od mesa je **s'aft** (Saft). Postupak punjenja mesa ili kolača naziva se **fi:l'ajne**, prema **fi:l'ati** (füllen). Mehanička obrada mesa je **faše:r'ajne** 'mljevenje', a meso se **faš'e:ra** (faschieren) u **flajšmaš'i:ne** (Fleischmaschine). Mljeveni odrezak naziva se **faše:r'anec**. Svježe meso je **friške:t'ina** (frisch). Odresci su **šn'icli** (Schnitzel). Meso može biti **r'eš** (resch) pečeno, hrskavo. Sušena slanina je **šp'ek** (Speck), a jedna vrsta **šp'eka** je **hamb'urger** (Hamburger). Sušeni svinjski but je **š'unka** (a. Schunken). Kobasičarski su proizvodi **pr'e:zvušt** (Presswurst), **j'e:ger** (Jäger), **par'i:zer** (Pariser), **šunker'ica**. Pri nadijevanju kobasica koristi se sprava *čurk'a:lin* ili **špr'iclin** (Spritze). Hljeb kruha je **štr'uca** (Strutzen). Peciva su **že:mle** (Semmel), **ka:jzer'ice** (Kaisersemmel), **per'e:ci** (Bretzel). Kvasac je **g'erma** (Germ). Vrsta kašice koja se kuha na mlijeku naziva se **gr'e:s** (Gries). Od brašna se proizvode i kolači **kifl'ini** / **kifl'i:nci** (bav., a. Kipfel) i **b'uftli** (Buchtel). Za poklade se peku **fa:nki** (madž. *fank* ← njem. *Pfannkuchen* 'kolač pečen na tavi'), a za Božić **k'ongluf** (Guggelhupf). Tradicionalni specijalitet je i savijača sa sirom (ili jabukama, makom) koja se naziva **štr'ukli** (Strudel). Kao sladilo koristi se **c'ukor** (Zucker). Kolači ili napitci se **cuk'ore** (zuckern), a mogu se i **zacukor'iti** i **prećukor'iti**. Zamjensko sladilo za **c'ukor** je **cukorl'i:n**. Šećer za posipanje kolača je **št'aub** (Staubzucker). Maslac je **p'uter** (Butter), a slatko tučeno vrhnje **šl'ag** (Schlag). Kolači s kremom su **indija:n'eri** (Indianer) i **šneñ'okli** (Schneenockerl). Kruh i kolači režu se na **šn'ite** (Schnitte), a kolači se **šnit'ajo**. Guska se **š'o:pa** (a. schoppen) 'tovi', a u prenesenom

se značenju mogu **šo:p'ati** i ljudi. Kada neko jelo uspije, kaže se da se je **trɛf'ilo** (treffen). Kada se kuha, jelo se može **šno:f'ati** (a. schnofeln), njušiti, a ako i prija, kaže se da **šm'ɛka** (schmecken).

21. Piće

Mlado vino koje nije provrelo zove se **m'ošt** (Most). Vrste vina su **r'izling** (Riesling) i **š'iler** (Schilerwein). Mješavina vina i vode je **gɛm'išt** (gemischt). Gutljaj je **c'u:g** (Zug), a izraz za pijenje alkohola je **cug'a:jnɛ**. Alkoholičar je **c'u:gɛr** ili **c'u:goš**, a potajni alkoholičar **špajzpij'a:nec**. Za pripitu se osobu kaže da je u **šv'ungu** (Schwung). Na proštenjima se pio, i ponovno se pije **gv'ɛrc** 'medica' (Gewürz 'začini'). Talog od turske kave je **s'oc** (Satz). Nazivi za pivo variraju prema tržišnoj ponudi. Tako se već nekoliko godina mogu naručiti ili kupiti **budv'ajzɛr / b'udič** (Budweiser), **k'a:jzɛr** (Kaiser) ili pak **g'ɛ:zɛr** (Gösser).

22. Životinje

Donji dio podbrada krave je **fl'a:m** (Flaum). Svinja se može klati pod **š'ulɛr** (Schulter 'rame'). Vrsta goluba je **rink'a:č** (Ringeltaube). Osoba koja pokapa strvine je **š'intar** (Schinder), a mjesto gdje se to odvija je **šinta:rn'ica**.

23. Drvo

Drvo se obično dovozi iz šume, a kada je obrađeno za transport mjeri se mjerom koja se naziva **kl'after** (Klafter). Određena količina drva na koju je imalo pravo pojedino kućanstvo za vrijeme Vojne krajine zvala se **av'a:jzung** (Anweisung). Svjetla pruga u šumi naziva se **štr'a:jsa** (Straße). Obradom drva i izradom namještaja bavi se **t'išlar** (Tischler), a njegova je radionica **tišlɛr'aj** (Tischlerei). **Tišlar'ija** je skupni naziv za drvene okvire prozora i vrata u kući. U **tišlɛr'aju** se **h'o:bla** (hobeln) odnosno blanja,

pri čemu se koriste **oblib'ank** (Hobelbank), stolarski strug, i **h'oblič** (Hobel), blanja. Ostaci drva pri **ho:bl'ajnu** nazivaju se **hobl'i:jne**. Za risanje po drvu **t'išlar** koristi pisalicu **fl'a:jbaz** (Bleiweiß), što je ujedno i stilski obilježeni naziv za olovku, a i pisalicu općenito. Naziv za tintenu olovku je i **tintošt'if** (Tintenstift). Vršak olovke je **šp'inec** (Spitze). Pri brušenju drvenih površina, **šmirgl'a:jnu**, prema glagolu **šmirgl'ati** (schmirgeln), koristi se **šm'irglin** ili **šm'irgel** (Schmirgel). Izradom ukrasa u drvetu ili od drveta, **draks'a:jnem**, prema glagolu **draks'ati** (drechseln), bavi se **dr'a:ksar** (Dechsler). Tokariti se kaže i **drej'ati** (drehen). Krovopokrivač koji izrađuje i drvene krovne konstrukcije je **cim'erman** (Zimmermann). **K'a:jl** (Keil) je klin. **Šp'ula** (Spule) je drveni svitak za namatanje konca. Drvena motka koja služi za ograđivanje drva pri prijevozu kolima naziva se **št'iclin** (Stütze). **Špr'ajci** (Spreize) su pak drvene motke za potporu, primjerice pri gradnji. Izraz za udaranje po drvenoj podlozi je **klo:p'ati** / **klop'iti** (klopfen).

24. Metal

Obradom metala nekada se bavio **šp'eņgler** (Spengler), limar, da bi ga malo-pomalo zamijenio **šl'o:(j)sar** (Schlosser), bravar. Obojica se služe različitim kliještima koje se nazivaju **c'a:nge** (Zange), a posebna vrsta su primjerice **cvikc'a:nge** ili **špic'a:nge**. Lim je **pl'eј** (Blech), a predmet od lima je **pl'eјnat**. Vijak je **š'araf** (a. Schrauben), matica **m'uter** (Mutter), a odvijač **šarafc'i:ger** (a. Schraubenzieher). Vijati vijak u maticu je **šara:f'iti**. Navoj na matici i vijku je **gv'int** (Gewinde). Lemiti je **lo:t'ati** (löten), a u prenesenom značenju **nalo:tat'i se** znači 'omazati se, zaprljati se'. Zakivati se kaže **ne:t'ati** (nieten), a zakovice su **n'e:ti** (Niet). Variti je **šva:s'ati** (schweißen). U prenesenom smislu **našva:sat'i se** znači 'napiti se'. **H'a:kli** (a. Hagl) su metalne kuke, a kada se nešto takvom kukom zakvači, kaže se da se **zah'a:kla**. Metalna stezaljka naziva se **kl'e:ma** (Klemme). **Rasjn'e:dlin** / **rajsn'e:glin** (Reißnagel) je čavlič sa širokom glavom. **Št'a:nga** (Stange) je obično metalna motka, za razliku od drvene, koja se naziva *b'ota*. Opruga je **f'e:der** (Feder). Metalni dio rasklopivoga noža, **fidermes'era** (Federmesser), naziva se **kl'i:nga** (Klinge). **Šla:jf'ati** (schleifen) znači brusiti,

a krema za brušenje je **šlajfp'asta** (Schleifpaste). **Šp'a:nę** (Spanner) je stroj za obradu metala, a **špa:n'ati** (spannen) znači natezati.

25. Električna struja

Utičnica je **štekd'o:za** (Steckdoze), utikač **št'ęķę** (Stecker), a prekidač **š'alter** (Schalter). Za umetanje utikača u utičnicu koristi se izraz **prištekl'ati** ili **zaštekl'ati** (stecken). Na krovu se nalazi **št'ęnder** (Ständer), metalno postolje preko kojega se struja iz javne mreže dovodi u kuću. Kratki spoj je **k'uršlus** (Kurzschluss), riječ koja se koristi i u prenesenom značenju za nesporazum u komunikaciji.

26. Kretanje i prijevoz

Nekada se putovalo **c'u:gom** (Zug) s **b'anofa** (Bahnhof). U današnje se vrijeme uglavnom koriste izrazi **vl'a:k** i **kolodv'o:r**. Vlak se kreće po **šin'a:j** (Schiene), koje čine **štr'ęko** (Strecke). Prugu je održavao **štręk'a:r**, a čuvao **vakt'a:r** (Wächter), koji je imao kućicu **vakt'a:rno**. Vozna karta se **cv'ika** (zwicken). Šaljivi izrazi za pješaćenje u kojima se spominje riječ **c'u:g** su **cipełc'u:g** i **štafe:tlinc'u:g** / **štake:tlinc'u:g**. Početkom 20. stoljeća u Ameriku se putovalo **š'i:fom** (Schiff). Za vožnju po snijegu su se koristili **r'o:dli** (Rodel). Gospoda su se vozila u jednopregu koji se nazivao **ajnšp'ę:nę** (Einspänner). **C'ugli** (Zügel) su uzde od kože kojima se upravlja konjima, a **s'ic** (Sitz) je sjedalo u vozilu (kolima ili automobilu). Voziti se prema nazad je vožnja u **r'ikverc** (rückwärts). Kolima se išlo **cur'ik** ili **cur'uk** (zurück), što su ujedno i uzvici konjima. Takvo kretanje je i **curik'ajnę**, prema **curik'ati**. Prijevoz je **for'inga** (fahren), a prijevoznik **foring'a:š**. Djelatnost kojom se **foring'a:š** bavi je **foring-aš'ę:jnę**, prema glagolu **foringaš'iti**. Vozač zaprežnih kola je **f'urman** (Fuhrmann). Kolica za prijevoz betona su **jap'a:nę** (Japaner), a veliki teretni kamion s prikolicom **šl'ępę** (Schlepper). **Šlęp'ati** (schleppen) znači vući pomoću užeta, ili u prenesenom značenju, nevoljko voditi nekoga sa sobom u društvo. Osoba koja se **šl'ępa** je ona koja se nameće

ili pak ne plaća piće u društvu. **Šla:js'ati** (schleusen) znači vući nešto tako da dodiruje podlogu, npr. drva u šumi. Pritom treba pripaziti da se ne skrene s ceste u **št'urc** (Sturz). Glagolom **forik'ati** (vorrücken) označava se užurbano kretanje, a glagolom **forši:b'ati** (vorschieben) ubrzano kretanje amo-tamo. Za početak nagloga kretanja koristi se glagol **ru:kn'oti** (rücken). Nekada su šegrti **v'a:ndrali** ili **la:ndr'ali** (wandern), a danas se može skitati bilo tko. **Vandr'avec** / **vandr'avka** su pogrdni izrazi kojima se nekome predbacuje skitnja. Za nemirnu osobu sklonu skitnji kaže se da je **vandr'asta**. **R'ajzər** i **luftr'ajzər** su pogrdni izrazi za nevaljale osobe; negativno značenje potječe od činjenice da se takve osobe ne mogu skrasiti na jednome mjestu. Kada se za osobu kaže da ide na **luftr'ajzə** (Luftreise), znači da ide u skitnju. Neutralni, stari izraz za putovati je **rajzuv'ati** (reisen). Prenocište za putnike je bio **kvalt'e:r** (Quartier). Osoba koja je gdje noćila zvala se **kvarter'a:š**. Vanjska guma od bicikla je **m'antlin** (Mantel), a unutarnja **šl'auf** (Schlauch). Ako se guma probuši, lijepi se **gumile:z'ungom** (Gummilösung). **Špance'e:r** i **špance:rung** (Spaziergang) su izrazi za šetnju, a **špance:rat'i se** (spazieren) znači šetati. U kulturološkom smislu šetnja je aktivnost koju su si mogla priuštiti samo gospoda, a i danas se često komentira da onaj tko ide u šetnju *n'e:ma pametne:š'ęga p'osla*. **Štrap'a:c** (Strapaze) je naporan posao povezan s puno kretanja. Odgovarajući glagol glasi **štrapace:r'ati** (strapazieren). Zaustaviti nekoga u kretanju je **haltuv'ati** (halten). Mimoići se kaže **krajc'ati** (sich kreuzen).

27. Automobil

Tijekom posljednjih pola stoljeća automobil se nametnuo kao najvažnije prijevozno sredstvo. U ovom području vrlo je velik broj germanizama koji se odnose na pojedine dijelove automobila i na pojedine radnje. **Anl'asər** (Anlasser) je pokretač motora, **'auspuj** / **'auspuh** (Auspuff) ispušnik, a **f'elga** (Felge) naplatak na kotaču. **Fęrg'a:zər** (Vergaser) je rasplinjač, **gętr'i:ba** (Getriebe) mjenjač, **k'ilę** (Kühler) hladnjak, **k'uplung** (Kupplung) spojka. Sužena cijev ili sapnica u motoru naziva se **d'i:za** (Düse). **Štosd'ęnfer** (Stossdämpfer) je odbojnik. **K'urbla** (Kurbel) je bila okretaljka, ručica na motoru, kojom se **kurbl'alo** (kurbeln). **Br'ę:nza** se (bremsen), kočii, **bręnz'o:m** (Bremsen). Mijenjati brzine je **šalt'ati** (schal-

ten). Kada se isprekidano pale i gase svjetla, kaže se da se **bl'ica** (blitzen). Spustiti svjetla na automobilu je **ablend'ati** (abblenden).

28. Obrt

Za ljude koji se bave nekim poslom, »biznisom«, kaže se da **ter'ajo š'ęfta** (Geschäft). Stručnjak u svom poslu, struci, **f'ahu** (Fach), naziva se **f'akman** (Fachmann). U negativnom kontekstu ova riječ može imati i negativno značenje. Obrtnici određene struke nekad su se udruživali u udrugu koja se zvala **c'ej** (Zeche). Obrtnik je **m'a:jstor** (Meister), a žena mu je **ma:jstor'ica**. Vrlo sposoban obrtnik je **m'ęster** (Meister), a njegov rad **męstr'ija**. Potonji se izraz u šaljivom smislu upotrebljava i za muško spolovilo. **M'a:jstor** obično radi, **ma:jst'ori**, u **veršt'atu** (Werkstatt). Izraz **ma:jstor'iti** upotrebljava se i u šaljivom značenju za djecu kada čine kakve nepodopštine. Osoba uvježbana u nekoj aktivnosti je u **gr'ifu** (Griff) ili ima nešto u **gr'ifu**. Složeni postupak ili radnja je **k'umst** (Kunst). Ovaj se izraz češće koristi u niječnoj sintagmi, npr. *Pak to n'e:ję nikak'o:v k'umst*. Stručnjak koji radi izvan slobodnog vremena i bez službene dozvole radi u **f'ušu** (Pfuscher). Loš stručnjak je **f'u:šar** (Pfuscher), a loše obavljen posao je **sf'u:šan**, prema glagolima **fu:š'ati** / **sfu:š'ati** (pfuschen). Naučnik je nekada bio **l'ęrpuj** (Lehrbube), izraz koji se danas upotrebljava kao šaljiva inačica izraza nestaško.

29. Mjere

Četvrt je **frt'a:l** (Viertel), a može se odnositi na površinu (*frt'a:l r'a:li*), vrijeme (*frt'a:l vur'ę:*) ili količinu (*frt'a:l kr'uva*). **Kl'after** (Klafter) je mjera za posječeno drvo. Slama ili tkanina složena je u **b'alo** (Ballen). **P'ušel** / **p'ušlek** / **p'ušlin** (jn. Büschel) je kitica cvijeća, mladica biljaka ili lišća mrkve ili peršina. U **št'o:su** (Stoß) ili **b'untu** (Bund) 'svežnju' mogu biti novine. U **pakl'inu** (a. Packerl) je više kutija šibica. **P'a:r** (Paar, paar) označava dva ili nekoliko bića ili predmeta. **F'iclin** ili **ficlek** (reg. Fitzel) je komadić nečega, npr. zemlje, tkanine. Čokolada se

može prodavati i jesti na **šta:ng'ice** (Stange), a kolači ili kruh se režu na **šn'ite** (a. Schnitte).

30. Posude i predmeti u kojima se nešto nosi ili drži

Staklene posude za tekućinu su **fl'ajša / fl'aša / flaš'ica / flaš'i:čka** (Flasche). **Fl'aša** se čepi **štopl'inom** (Stoppel). Od debljega stakla napravljen je **kr'iglin** (Krügel). Manji lončić je **s'ajtlek** (Seidel 'mjera za tekućinu, 1/3 l'). Čašica iz koje se pije žestoko piće je **št'amprl** (Stamperl). Niski lonac za kuhanje je **ra:jn'ica** (Reindl), a široka limena zdjela koja služi za miješenje tijesta ili pranje suda je **v'a:jglin** (Weidling). Pociščani premaz na posudu naziva se **c'inja** (Zinn). Komplet porculanskog posuđa za jelo je **špajzšerv'i:s** (Speiseservice). Za vađenje vina iz lagva koristi se tikva koja se nazva **c'u:k** (Zug). Sanduk za boce, obično pive, je **f'aslin** (Faßl 'bačva'). Šećer, brašno ili sol drže se u **p'iksi**, a duhan u **d'o:ze** (Dose). **P'ikslin** (Büchse) je pernica. **P'iksa** je i pogrdni izraz za glavu, npr. u izrazu *dob'i:š po p'ikse*. Posuda za oblikovanje kolača je **m'o:dlin** (Model). U **p'ute** (Butte) se nosi grožđe tijekom berbe. U **mort'a:lke** se miješa **m'ort** (Mörtel). Noćne posude su **š'ěrblin** (dij., zsmj. Scherbel) i **lokš'e:r** (Nachteschirr). U **vaštr'oku** (Waschtrog), nekada limenom, danas plastičnom, moči se i pere rublje ili kupaju djeca. Za zalijevanje cvijeća koristi se **šprick'a:nta** (spritzen). **Škrn'e:clin** (Stanitzel) je papirnata vrećica bez ručki i tuljac za sladoled. U šaljivom značenju ovaj se izraz koristi i za fizički slabog muškarca, npr. *Pak n'e:smo škrn'e:cli, neg d'ečki*. U **gelt'ašu** (Geldtasche) ili **šetrol'inu / šajtrol'inu** (Schreibtafel 'pločica za pisanje') se nosi novac, a **futr'o:la** (Futteral) je predmet u kojem se drže naočale, ključevi i sl. Pletena torba za nošenje namirnica je **c'ekę** (Zecker), a naprtnjače su **br'o:cak** (Brotsack), platnena, manja, i **r'uksak / r'upsak** (Rucksack). Kovčeg za putovanje je **k'ufę** (Koffer), a **kufę'a:š** je pogrdni izraz za doseljenika.

31. Trgovina

Prije nego se uđe u trgovinu, obično se pogleda što ima u **auzl'ogu** 'izlogu' (Auslage). Ako roba nije na policama, onda je možda na **la:g'ęru**

(Lager) odnosno u skladištu. Prvoklasna roba je **ajnc 'a:** (eins a). Jeftinija je roba s **fel'ęrom** (Fehler). U trgovini tekstila mogu se kupiti **r'esli** (Rest). Za robu se kaže da **k'o:šta** 'stoji' (kosten) određeni iznos. Nabava i prodaja robe naziva se **lifr'a:jņę / lifęruv'a:jņę**, prema glagolu **lifr'ati, lifęruv'ati** (liefern). Dobavljači su **lifęr'anti** (Lieferant). Mješovita roba je nekada bila **kr'a:ma** (srvnj. kram), što je danas izraz za nekorisne, obično stare stvari. **Kra:m'ari** (dij. Krämer) su bili trgovci mješovitom robom, a danas prodavači nekvalitetne robe. Riječ se spominje u poslovice: *Dok beđ'a:ki im'ajo nov'a:c, i kra:m'ari t'r:žę.* Povrće, mliječni proizvodi, a djelomice i odjeća i obuća prodaju se na **pl'acu** (Platz), a stoka na *pij'acu*. Drvene konstrukcije na kojima se izlaže roba za prodaju su **št'anti** (Stand). Za svježe se povrće kaže da je **fr'i:ško** (frisch). U davnini su Podravci za plaćanje koristili **gr'ošč** (Groschen), **krajc'arę** (Kreuzer), **seks'ęre** (Sechser), **cvanc'igę** (zwanzig). Novine, **cajt'ungi** (Zeitung), prodavali su se u drvenom kiosku, **bar'ake** (Baracke). Prodavao ih je **barak'a:r** ili **barak'a:rka**. Iako za Podravce vlada stereotip da su škrti, oni smatraju da su **šp'a:rni**, te rado **špa:r'ajo** (sparen). Kada im netko duguje kakvu uslugu ili robu, kaže se da kod te osobe **im'ajo g'u:t** (gut haben). Kada je u pitanju nevoljko plaćanje (zbog visoke cijene ili kojega drugoga razloga) riječ je o **colt'a:jnu**, prema glagolu **colt'ati** (zahlen). Izrazito negativan izraz je **ra:jt'ati** (jnj. dij. ver-reitern 'prosiljavati'), koji se odnosi na trošenje nemilice, a osoba može biti rastrošna kao **rajt'a:rska kob'ila**. Uobičajena prodaja vlastitih i tuđih poljoprivrednih proizvoda naziva se **švęrc'a:jņę**, prema glagolu **švęrc'ati** (schwärzen). **Švęrcęr'ica** (Schwärzer) koja sjeda u vlak u Podravini stigavši u Zagreb postaje »kumica na placu«. **Šv'ęrcęr** je negativno obojen pojam, a označava krijumčara. Kada se voze bez vozne karte u vlaku ili tramvaju, Podravci se **švęrc'ajo**. Nakon kupovine u inozemstvu, može se dobiti povrat poreza koji se naziva **męrvęrtšt'ojer / męrvęršt'ojer / męvęršt'ojer** ili idiolektalno **m'ęlvęl** (Mehrwertsteuer). Ukrasti se kaže i **fasn'oti** (fassen).

32. Gostionica

Bert'ija / berc'auz (Wirtshaus) je već stoljećima omiljeno mjesto u kojem Podravci i Podravke provode slobodno vrijeme. Vlasnici su **ber-**

t'a:ši (Wirt) i **bertaš'ice**, uz koje poslužuju i **kełn'eri** (Kellner) i **kełner'i-ce**. Natkonobar je **'o:ber** (Ober). Stol se može rezervirati, **bežęce:r'ati** (besetzen). Slobodan stol ili stolica je **fr'aj** (frei). **C'ej** 'račun' (Zeche) se obično plaća za cijelo društvo, a **kełner'o:m** se ostavlja **tr'ingelt** (Trinkgeld). Iz **bertij'ę**: se ne izlazi prije **fajer'unta** (Feierabend). Omiljeno mjesto za boravak u **bert'ije** je **š'ank** (Schank). U **bert'ije** se **l'umpa** ili **lump'uje** (lumpen). Ondje je uvijek buka, **l'a:rma** (Lärm), jer netko **l'a:rma** (lärmen). Dame koriste pri pušenju pomagalo koje se naziva **mušt'ikla** (Mundstück), a muški mogu pušiti iz **fa:jf'ę**: (Pfeife), **fa:jf'ati**. Duhan potpaljuju upaljačem koji se naziva **f'ęcajg** (Feuerzeug). Danas se puše uglavnom **cigare:tl'ini** (Zigarette).

33. Vojska

Izrazi koji se odnose na vojno nazivlje potječu iz vremena Vojne krajine i danas su uglavnom zastarjeli. **Sold'a:t** (Soldat) je vojnik, a **sold-ač'ija** vojska. Nekad su **sold'a:ti ajnri:k'ali** (einrücken), bili novačeni. Tijekom obuke su vježbali, **egzerce:r'ali** (exerzieren), a u svečanim prigodama **parade:r'ali** (paradieren). Kada su stajali u stavu mirno, bili su **apt'a:k** (Habt acht!). Ako su bili promaknuti, **vanze:r'ali** (avancieren), dobili bi oznaku čina, **št'ę:rno** (Stern). Čitali bi im, **frle:z'ali** (verlesen), zapovijedi, **be'ę:le** (Befehl). **Sold'a:ti** su išli kući na **url'a:b** (Urlaub). Često su ih **muštr'ali** (mustern), maltretirali. Nekada su **sold'a:ti fasu-v'ali** (fassen), dobivali, osobne potrepštine, a danas se **fasuj'o**: batine. Kada su bili na položaju, često su ležali u **ša:nc'e**: (Schanze). Topnici, **kano:n'eri** (Kanonier), su pucali iz topova, **kan'o:nov** (Kanone). Teški topovi nazivali su se **męrz'eri** (Mörser). Izraz **m'ęrzę** koristi se i danas, uglavnom u negativnom značenju, za jakog i velikog čovjeka. **Sold'a:ti** su se sklanjali, **dekuv'ali**, u zaklon, **d'ękung** (Deckung). Ponekad bi među njih pala ovojnica od granate, **'ilza** (Hülse). Ranjenike se nosilo na **fęltrag'a:j** (Feldtrage). Pješaci su bili **fanter'isti** (Infanterist), a grenadiri **granat'e:ri** (Grenadier). **Granat'e:ri** su bili naočiti, pa se i danas koristi izraz *d'ečko l'e:p kak granat'e:r*. **Fr'ajt** (Gefreite) je bio najniži čin, a **fęldb'a:blin** (Feldwebel) najviši podčasnički čin. **J'ę:ger** (Jäger) je bio

pripadnik lovačke kompanije. **Trunbet'a:š** 'trubač' je **trunb'e:tal** (trompeten) u **trunb'e:to** (Trompete). **Z'u:par** (Suppe) je bio vojni obveznik koji je služio preko roka i to ne za plaću nego samo za hranu (»supu«), a nastojao se probiti među časnike. **Šta:c'ija** (Station) je bila vojna postaja, a **f'ęstung** (Festung) tvrđava. Njemački vojni policajci u 2. svjetskom ratu bili su **gest'a:pi** (Gestapo).

34. Kriminal i kazne

Tko je uhvaćen u kakvoj kriminalnoj aktivnosti ide u **r'ęšt** (Arrest) ili **b'ajbuk** (Beiwacht, Beiwache). Potonja je riječ stilski označena, blago humoristična. Zatvorenik je **r'ęštan** (Arrestant). Osuđenici na smrt vješanjem išli su na **g'a:lge** (Galgen). Kazna se nekada nazivala **štr'of** (Strafe). Krivolovac je **rapš'i:car** (Raubschütze). Okrasti nekoga kaže se **oplindr'ati** (plündern). Varati je **švindl'ati** (schwindeln), a varalica **šv'indlęr** (Schwindler).

35. Crkva i običaji vezani uz nju

Župa se nekada nazivala **fara** (Pfarre), dok je župni dvor i nadalje **farof** (Pfarrhof). Crkveni toranj naziva se **t'uren** (Turn). Upraviteljica samostana je **o:ber'ica** (Oberin). Sakrament sv. Potvrde je **f'e:rma** (Firmung). Udijeliti taj sakrament kaže se **fe:rm'ati** (firmen), a osoba koja se **f'e:rma** je **ferman'i:k**. Odgovarajući svjedok je **fe:rm'ani** / **fe:rm'anski** *k'u:m* ili **fe:rm'ana** *k'u:ma*. Sintagma **ne fe:rm'ati** (nekoga) označava u današnje vrijeme ignoriranje koje osobe ili njezinih savjeta. Kada je bila u **kimp'ętu** (Kindbett 'babinje'), žena nije smjela u crkvu. Svetoga Nikolu prati lik koji se zove **kr'ampus** (Krampus). Poklade su **f'ašęnk** (jnj. Fasching), a maskirane osobe **fa:s'ęnki**. Slavljenje **faš'ęnka** je **fašęnkuv'a:jnę** prema glagolu **fašęnkuv'ati**. U Podravini je običaj da i u svatove dođu maskirani gosti, **fa:s'ęnki**. Sudionici svadbene povorke su **klęnc'ęri** i **klęnc'ęri'ice** (Krenzeljungfer), koji idu u povorci, **štręk'ajo** (Strecke 'pruga'). Osoba druge vjere ili pogrđni izraz za ateista je **lutor'a:n** (Lutheraner).

36. Zabava i običaji

Plesati se kaže i **ta:nc'ati** (tanzen), plesači i plesačice su **tanc'a:ri** (Tänzer) i **tancar'ice**. Frulaš je **fajf'a:š**, a svira na fruli koja se naziva **fa:jfa** (Pfeife). Pri pjevanju ili sviranju može se grijehiti, **falš'ati** (falsch). Dječji ples je **ringer'a:ja** (Ringelreihe). Kada u mjesto dođe cirkus, djeca se rado voze na vrtuljku, **ringišp'i:lu** (Ringenspiel). Nekada se i **sec'alo** (setzen), igralo na sreću. Lopta se može **prišto:p'ati** (stoppen) nogom. Umješan potez u nogometu, ali i trik, je **f'i:nta** (Finte).

37. Kartanje

Nekada je posebno omiljena kartaška igra bio **'ajnc** (eins), a kartaši koji su **ajnc'ali** zvali su se **ajnc'a:r'oši**. I danas je omiljen **šn'aps** (Schnapsen), odgovarajući je glagol: **šnapsat'i se** (a. schnapsen), a kartaši su **šnapsl'eri**. Kartaška je igra i **r'aub** (Raub), a odgovarajući je glagol **raub'ati** (rauben). Snop karata je **šp'i:l** (Spiel), a skup karata pri jednom izbacivanju **št'ij** (Stich). Desetka je **c'e:ner** (Zehner), a srce u kartama **h'erc** (Herz). Potonji se izraz koristi u šaljivom smislu i za srce kao organ. Viša karta je **'i:ber** (über). U šnapsu se zovu **cv'ancik** (zwanzig) 'dvadeset' i **fircik** (vierzig) 'četrdeset'. Izraz **scvancige:rat'i se** znači idiolektalno i 'napiti se'. Osoba koja promatra druge kako se kartaju, **kibic'e:ra** (kiebitzen), je **kib'i:c** (Kiebitz).

38. Bolest i liječenje, fiziološke pojave

Nekada su bolesnici išli na liječenje u **špit'a:l** (a. Spital), a danas idu u **bo:ln'ico**. Izraz **špit'a:l** čuje se ponekad i danas, no stilski je obojen. U **špit'a:lu** su uz liječnike radili **vękt'eri** i **vękter'ice** (Wächter). Doktor dolazi bolesnicima u **viz'eto** (Visite). Liječnici i veterinari izdaju potvrde koje se nazivaju **cajgn'isi** (Zeugnis). Stari izraz za lijek je **meduc'i:n** (Medizin). Lijekovi se kupuju trgovini koja se naziva **japat'e:ka** (Apotheke), a vode je **japat'e:kar** (Apotheker) ili **japate:kar'ica**. Uz **japat'e:ko** se asocira

čistoća, pa se za urednu kuću kaže da je čisto *kak v japat'e:ke*. Za ženu pretjerano fina držanja kaže se da se *drž'i: kak japate:kar'ica*. Rane se previjaju **frb'antom** (Verband). Čovjek može imati kakvu **fal'ingo** (fehlen), fizičku ili psihičku. Grba je **p'u:kla** (Buckel), a **pukl'avec / pukl'avka** je izraz za **pukl'a:vo**, grbavu osobu. **Puklit'i se** (buckeln) znači grbiti se. **Br'uf** (Bruch) je izraz za herniju, a **br'ej** (brechen) je kašalj. Kašljati se kaže **brej'ati**. Moždani udar je **šl'a:g** (Schlag), a osoba koja ga je pretrpjela je **šlage:r'ana**. Znoj je **šv'ic**, a osoba se može **švic'ati** (schwitzen) od napornoga rada ili bolesti. Izmet je **dr'ek** (Dreck). Ova se riječ često koristi u pogrdnim i negativnim izrazima.

39. Groblje

Kućica na groblju u kojoj se vrši obdukcija naziva se **totinkom'o:ra** (Totenkammer). Nekada se grobnica sa spomenikom nazivala **gr'uft** (Gruft).